

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

306

Finanse publiczne

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-386-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Jan Borowiec , Kryzys gospodarczy a polityka monetarna i fiskalna w strefie euro w latach 2008-2012.....	13
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Kapitał żelazny w finansowaniu organizacji non-profit w Polsce	24
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinanty wyceny rynkowej sektora bankowego w dobie kryzysu	37
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Ocena sektora bankowego w Europie.....	48
Iwona Dorota Czechowska , Rachunki osobiste dla klientów 60+	61
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych mikroprzedsiębiorców w warunkach kryzysu	73
Joanna Działo , Czy Unia Europejska potrzebuje unii fiskalnej?.....	86
Ryta Dziemianowicz , <i>Tax expenditures</i> w konstrukcji reguły wydatkowej... ..	98
Joanna Fila , Mikrofinanse w Unii Europejskiej – polityka, instrumenty, efekty	110
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Indywidualny wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego – problemy dostosowawcze.....	120
Piotr Gut , Model odwróconej płatności (<i>reverse charge</i>) jako element konstrukcji podatku VAT ograniczający uszczuplenia w podatku VAT.....	132
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu podatku od wartości dodanej	143
Marcin Idzik , Ekskluzja finansowa – ujęcie empiryczne.....	154
Maria Jastrzębska , Kreacja i implementacja systemu zarządzania ryzykiem jednostki samorządu terytorialnego	166
Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Porównanie działania banków islamskich i konwencjonalnych – przypadek Zjednoczonych Emiratów Arabskich	178
Anna Kobialka , Wykorzystanie funduszy unijnych w finansowaniu wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego lubelszczyzny	190
Teresa Kondrakiewicz , Dywersyfikacja jako kierunek rozwoju grup kapitałowych.....	200
Iwa Kuchciak , Problematyka nadmiernego zadłużania w kontekście wykluczenia finansowego.....	213
Elwira Leśna-Wierszołowicz , Koncepcja wielofunduszowości w drugim filarze systemu emerytalnego w Polsce	225
Paweł Marszałek , Finansyzacja w Polsce – ciekawostka teoretyczna czy realny problem?.....	235
Grzegorz Matysek , Opodatkowanie dochodów spółek osobowych w Polsce – konieczność zmian.....	247

Danuta Milaszewicz , Stabilność fiskalna jako przymus w polityce fiskalnej	260
Magdalena Miszczuk , Zróżnicowanie sytuacji finansowej wybranych jednostek samorządu terytorialnego na podstawie indywidualnego wskaźnika zadłużenia	272
Anna Murdoch , Wejście Polski do strefy euro a długoterminowe cele rozwoju kraju	285
Piotr Ptak , Polityka wydatków publicznych w Polsce w latach 2008-2012....	298
Witold Rakowski , Zróżnicowanie wydatków gmin i powiatów na oświatę w latach 2005-2010 w układzie przestrzennym	311
Halina Rechul , Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	325
Wioleta Samitowska , Fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych jako instrumenty finansowego wsparcia MŚP	338
Przemysław Siudak , Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument generujący oszczędności budżetu państwa z tytułu zatrudniania bezrobotnych..	351
Andrzej Sobczyk , Dynamika wydatków inwestycyjnych i liczby mieszkańców w gminach województwa zachodniopomorskiego w latach 2008-2011	362
Michał Sosnowski , Progresywne i proporcjonalne opodatkowanie przedsiębiorstw osób fizycznych w Polsce	372
Feliks Marek Stawarczyk , Kryzys finansowy a sytuacja banków krajowych w Niemczech	386
Igor Styn , Wpływ zmian w MSSF 9 na wyniki finansowe największych dwóch banków działających w Polsce oraz na ich politykę kredytową	397
Magdalena Syrkiewicz-Świtłała, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Możliwości wprowadzenia prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych do powszechnego systemu ochrony zdrowia w Polsce w opinii mieszkańców powiatu tarnogórskiego	409
Waldemar Szczepaniak , Ocena sytuacji finansowej publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2004-2011	418
Tomasz Śmietanka , Gospodarka finansowa gminy miejsko-wiejskiej Kozienice w latach 2003-2012	430
Tomasz Uryszek , Zadłużenie sektora samorządowego w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu gospodarczego	442
Alina Walenia , Zarządzanie ryzykiem w sektorze samorządowych finansów publicznych	454
Jerzy Wąchoł , Spowolnienie gospodarcze i problemy długu publicznego na świecie w świetle danych statystycznych	466
Radosław Witczak , Wykorzystanie metod szacowania podstawy opodatkowania do określenia wysokości zobowiązań podatkowych	478
Iwona Wojciechowska-Toruńska , „Pakt fiskalny” a polityka fiskalna	488

Katarzyna Wójtowicz , Udziały samorządów w podatkach państwowych – własne czy obce źródło dochodów JST? Dylematy teorii a praktyka budżetowa wybranych państw.....	501
Dorota Wyszowska , Stan finansów jednostek samorządu terytorialnego jako determinanta wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020	513
Jolanta Zawora , Samodzielność finansowa samorządów gminnych w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	523
Anna Zielińska-Chmielewska , Ocena realizacji strategii płynności finansowej GK Tarczyński SA w ujęciu dochód-ryzyko	534
Dagmara Zuzek , Faktoring jako niekonwencjonalne źródło finansowania mikro- i małych przedsiębiorstw w Polsce.....	547
Arkadiusz Żabiński , Realizacja zasady równości opodatkowania czynników wytwórczych w wybranych krajach europejskich.....	558

Summaries

Jan Borowiec , Economic crisis and monetary and fiscal policies in the euro zone in the years 2008-2012	23
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Endowment capital and funding sources in non-profit organizations	36
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinants of market valuation of the banking sector during the recent financial crisis	47
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Assessment of the banking sector in Europe	60
Iwona Dorota Czechowska , Personal accounts for clients 60+.....	72
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Personal income tax on small entrepreneurs in times of crisis	85
Joanna Działo , Does the European Union need a fiscal union?	97
Ryta Dziemianowicz , Tax expenditures in the construction of the expenditure rule.....	109
Joanna Fila , Microfinance in European Union – policy, instruments, effects	119
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Personal debt ratio of local government – system problems	131
Piotr Gut , Reverse charge model as an element of the VAT system, preventing it from tax abuse	142
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être of the joint and several liability for value added tax purposes.....	153
Marcin Idzik , Financial exclusion – empirical approach.....	165
Maria Jastrzębska , Creation and implementation of the risk management system of territorial self-government unit	177

Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Islamic vs. conventional banking – the case of United Arab Emirates.....	189
Anna Kobialka , European Union funds use in financing of territorial self-governments units' investment in Lublin region.....	199
Teresa Kondrakiewicz , Diversification strategy in the process of holding companies development.....	212
Iwa Kuchciak , The issue of overindebtedness in the context of financial exclusion	224
Elwira Leśna-Wierszółowicz , The concept of multifunding in the second pension pillar in Poland	234
Paweł Marszałek , Financialization in Poland – theoretical curiosity or the real problem?.....	246
Grzegorz Matysek , Income taxation of partnerships in Poland – the necessity of changes	259
Danuta Milaszewicz , Fiscal stability as a coercion in fiscal policy	271
Magdalena Miszczuk , Diversity of the financial situation of selected self-government units under individual debt indicator.....	284
Anna Murdoch , Poland's entry into the Eurozone vs. its long term growth objectives	297
Piotr Ptak , Public spending policy in Poland in the years 2008-2012	310
Witold Rakowski , Variation of educational spending by communities and counties across regions in 2005-2010	324
Halina Rechul , Financial independence of local government units in Poland	337
Wioleta Samitowska , Loan funds and credit guarantee funds as instruments of financial support for SME.....	350
Przemysław Siudak , Special economic zones as an instrument generating savings for the state budget through the employment of the unemployed .	361
Andrzej Sobczyk , Dynamics of capital expenditure and population in communities of Western Pomeranian Voivodeship in the years 2008-2011	371
Michał Sosnowski , Progressive and proportional taxation of natural persons' enterprises in Poland.....	385
Feliks Marek Stawarczyk , Financial crisis and <i>Landesbanken</i> problems in Germany	396
Igor Styn , How changes in IFRS 9 can affect net earnings of two biggest banks operating in Poland and their loan policy	408
Magdalena Syrkiewicz-Świtła, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Possibilities of introducing private insurance in the public health care system in Poland in the opinion of the inhabitants of Tarnowskie Góry county	417
Waldemar Szczepaniak , Assessment of financial situation of technical universities in Poland between 2004-2011	429

Tomasz Śmietanka , Financial economy of the urban-rural commune of Kozienice in the years 2003-2012.....	441
Tomasz Uryszek , Local and regional government sector debt in the European Union countries during the economic crisis.....	453
Alina Walenia , Risk management in the self-government public finance sector.....	465
Jerzy Wąchoł , Economic slowdown and problems with public debt in the world in the light of statistical data	477
Radosław Witczak , The use of tax base estimation methods for the determination of the amount of tax liability.....	487
Iwona Wojciechowska-Toruńska , “Fiscal Pact” vs. fiscal policy	500
Katarzyna Wójtowicz , Local governments tax sharing arrangements – own or external source of revenues? Theoretical dilemmas vs. practical experiences of several European countries	512
Dorota Wyszowska , Financial standing of local self-government entities as a determinant of using of European Union aid in the perspective of 2014-2020	522
Jolanta Zawora , Financial independence of communes during economic slowdown	533
Anna Zielińska-Chmielewska , Assessment of strategies of working capital financial liquidity in the concept of risk-return analysis on GK Tarczyński SA	546
Dagmara Zuzek , Factoring as an unconventional source of financing activities of micro and small enterprises in Poland.....	557
Arkadiusz Żabiński , The implementation of the principle of equality in the taxation of factors of production in selected European countries	567

Wioleta Samitowska

Uniwersytet Szczeciński

FUNDUSZE POŻYCZKOWE I FUNDUSZE PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH JAKO INSTRUMENTY FINANSOWEGO WSPARCIA MŚP

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie roli instytucji finansowych (ze szczególnym uwzględnieniem Funduszy Pożyczkowych i Funduszy Poręczeń Kredytowych) we wspieraniu rozwoju MŚP. Zmiana priorytetów w zakresie wspierania przedsiębiorczości powoduje, że wkrótce instrumenty finansowania zwrotnego będą odgrywały znaczącą rolę w rozwoju polskich mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Zwrotne instrumenty finansowe, takie jak np. poręczenia kredytów, pożyczki czy preferencyjne kredyty, będą na większą skalę niż obecnie stosowane w ramach programów operacyjnych realizowanych w ramach unijnego budżetu na lata 2014-2020.

Słowa kluczowe: wspieranie, małe i średnie przedsiębiorstwa, finansowanie zwrotne.

1. Wstęp

Aktywność małych i średnich przedsiębiorstw odgrywa zasadniczą rolę w rozwoju gospodarczym Polski. Podmioty te mają fundamentalne znaczenie dla zrównoważonego funkcjonowania gospodarki, pozwalającego na czerpanie korzyści z efektów dynamicznego rozwoju przez przyszłe pokolenia. Ponad 1,6 mln podmiotów sektora MŚP w Polsce to dominująca siła naszej gospodarki oraz źródło wzrostu, innowacji, zatrudnienia i integracji społecznej. Małe i średnie przedsiębiorstwa cechują się elastycznością i łatwością dostosowania do sytuacji rynkowej oraz reagowania na potrzeby rynku. Biorąc pod uwagę niewątpliwe znaczenie MŚP w gospodarce kraju, ważne jest zapewnienie im warunków do funkcjonowania i rozwoju. Niestety, kilkunastoletni okres transformacji polskiej gospodarki wciąż pokazuje słabszy rozwój polskich małych i średnich przedsiębiorstw w stosunku do innych krajów UE. Występujące bariery, utrudniające ich funkcjonowanie, to między innymi: prawno-administracyjne, podatkowe, technologiczne, kadrowe, informacyjne, organizacyjne, rynkowe oraz finansowe. Nieustannie do najważniejszych zaliczane są bariery finansowe. Autorzy zajmujący się powyższą problematyką uznają, że kapitał własny polskich przedsiębiorstw nie stanowi ważnego źródła finansowania inwestycji mają-

cej charakter rozwojowy. Wysoka cena kredytów oraz trudna dostępność niestety również nie są uznawane za znaczące źródło zasilania polskich małych i średnich przedsiębiorstw w kapitał pieniężny, który mogłyby przeznaczyć na inwestycje¹.

Działania na rzecz rozwoju młodych przedsiębiorstw w Polsce od 2004 r. prowadzone są głównie w ramach polityki spójności Unii Europejskiej. Wstąpienie Polski do struktur UE wymusiło stworzenie skoordynowanej polityki skierowanej na wsparcie MŚP, gdyż wcześniej nie stworzono spójnej polityki wsparcia.

W przypadku Polski nadrzędnym celem polityki państwa jest wzrost konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki, m.in. poprzez tworzenie stabilnych podstaw makroekonomicznych gospodarki, kształtowanie warunków pobudzających przedsiębiorczość, rozwój instrumentów ułatwiających finansowanie firm, szczególnie przedsiębiorstw rozpoczynających działalność oraz wspieranie sektora usług. Działania te w większości są skierowane do mikro-, małych i średnich firm².

Zgodnie z opinią specjalistów, pomimo funkcjonowania różnorodnych programów, mających za zadanie wspieranie rozwoju polskich MŚP – przedsiębiorstwa te wciąż wskazują wiele barier wstrzymujących ich rozwój, które są efektem błędów w zakresie rozwiązań prawnych³. Zasadnicze wydaje się więc, aby w okresie poprzedzającym podjąć próbę poznawczego przedstawienia wagi funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w zakresie wspierania MŚP. Ma to szczególne znaczenie w okresie trwającego kryzysu finansowego. Dostarczane przez praktyków dane mogą stanowić podstawę do podjęcia problemu badawczego w szerszym zakresie przez środowisko naukowe i przyczynić się do poprawy mechanizmu koordynacji programów wsparcia instrumentów inżynierii finansowej dla MŚP.

2. Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce i bariery ich rozwoju

Przedsiębiorcy odgrywają ogromną rolę w gospodarce, przyczyniając się do bardziej efektywnego wykorzystania zasobów i tworzenia innowacji. Nie ulega jednak wątpliwości, że przedsiębiorcy nie tylko kształtują gospodarkę i kierunki jej rozwoju, ale także ulegają wpływom różnych czynników gospodarczych, trendów czy instytucji regulujących gospodarkę. Te czynniki wpływają na kształt oferty przedsiębiorcy, poziom cen oraz sposoby działania⁴.

¹ M. Księżyk, *Możliwości finansowania społeczno-gospodarczego wzrostu Polski po wejściu do Unii Europejskiej*, [w:] *Stosunki gospodarcze Unii Europejskiej. Wybrane kierunki polityki wspólnotowej*, M. Dudek (red.), Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2004, s. 120.

² *Raport o stanie sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2011, s. 5.

³ A. Nehring, *Rozwój i konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2007, s. 164.

⁴ B. Glinka, S. Gudkova, *Przedsiębiorczość*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011, s. 268.

Według danych GUS (prezentowanych w Raporcie⁵ o sytuacji mikro- i małych firm w roku 2012) za rok 2010, mikro- i małe przedsiębiorstwa:

- stanowiły prawie 99% wszystkich aktywnych firm działających w Polsce (1,65 mln mikrofirm oraz 52,6 tys. małych przedsiębiorstw),
- zatrudniały 52% wszystkich pracujących w polskich firmach (3,4 mln osób pracujących w mikroprzedsiębiorstwach oraz 1,1 mln osób pracujących w małych firmach),
- generowały przychody o wartości 11 696 mld złotych (35% wszystkich przychodów w sektorze przedsiębiorstw) oraz wypracowały zysk brutto w wysokości 155 mld złotych (53% zysku brutto w sektorze przedsiębiorstw),
- zainwestowały kwotę 41,7 mld złotych w środki trwałe (29% nakładów inwestycyjnych w całym sektorze przedsiębiorstw),
- dysponowały majątkiem trwałym o wartości brutto 312 mld złotych (22% wartości majątku całego sektora przedsiębiorstw).

Według danych Eurostatu (zaprezentowanych w Raporcie⁶ o stanie małych i średnich przedsiębiorstwach) udział sektora przedsiębiorstw w PKB w Polsce (48% w 2009 r.) jest na poziomie zbliżonym do przeciętnej w krajach Unii Europejskiej (46,8%), co jest wynikiem niezadowalającym z punktu widzenia stopnia rozwoju polskiej gospodarki oraz jej potrzeb i możliwości rozwojowych. Wartość dodana generowana przez przeciętne przedsiębiorstwo lub pracownika sektora przedsiębiorstw pozostaje na jednym z najniższych poziomów w UE. Pomimo to udział nadwyżki operacyjnej brutto w wartości dodanej przedsiębiorstw jest w Polsce najwyższy spośród 23 analizowanych krajów europejskich. Działające w Polsce przedsiębiorstwa generują blisko trzy czwarte polskiego produktu krajowego brutto (PKB). W strukturze udziału przedsiębiorstw w PKB MŚP generują co drugą złotówkę (47,6%), w tym najmniejsze firmy blisko co trzecią (29,6%). Udział średnich podmiotów jest trzy razy mniejszy (10,4%) niż mikrofirm, a małych – prawie cztery razy (7,7%). Dane Eurostatu wskazują na wyraźnie niższy niż w UE rozmiar sektora mikro- i małych przedsiębiorstw w Polsce mierzony udziałem tego sektora w wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach. Według tych danych w Polsce mikroprzedsiębiorstwa wytwarzają 16,3% wartości dodanej brutto przedsiębiorstw, podczas gdy w UE-27 udział ten wynosi 21,6%. Wyraźnie większy wkład w tworzenie wartości dodanej brutto w Polsce niż w UE-27 cechuje średnie i duże podmioty. W ciągu lat można zaobserwować wyraźne tendencje wzrostowe firm w Polsce potwierdzone zwiększeniem udziału w PKB grup większych przedsiębiorstw (średnich i dużych), a spadkiem mniejszych (mikrofirm).

Zgodnie z przywołanym powyżej raportem – poziom przedsiębiorczości mierzony odsetkiem przedsiębiorców w całkowitym zatrudnieniu (18% dla Polski) stanowi czwarty najwyższy wynik w UE (średnia dla UE – 14%), również wskaźnik

⁵ *Raport o sytuacji mikro- i małych firm w roku 2012*, Bank Pekao SA, Warszawa 2013, s. 104-105.

⁶ *Raport o stanie sektora małych i średnich...*, s. 18-22.

przedsiębiorczości – określany jako udział w liczbie osób dorosłych, które założyły własną firmę lub podejmują działania w tym kierunku – jest wyższy w Polsce (14%) niż średnio w UE (12%). Według danych GUS w Polsce funkcjonuje około 1,73 mln przedsiębiorstw aktywnych. Natomiast według danych Komisji Europejskiej w Polsce działa 1,42 mln przedsiębiorstw, co stawia polską gospodarkę na szóstym miejscu w UE pod względem ich liczby⁷.

Dla określenia dróg prowadzących do rozwoju przedsiębiorczości konieczne jest ustalenie barier, które hamują jej rozwój. W rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw najczęściej przedstawiane są trzy podstawowe bariery rozwojowe:

- bariery rynkowe i otoczenia, wiążące się z problemami wynikającymi zarówno z ogólnej sytuacji gospodarczej (wahania koniunktury), jak i zmian natężenia konkurencji;
- problemy zarządzania, wynikające z niewystarczającej wiedzy i umiejętności przedsiębiorców oraz kadry zarządzającej;
- **bariery finansowe**.

Niewątpliwie najpoważniejszą barierą rozwoju przedsiębiorczości jest *bariera finansowa*. W Polsce jednym z kluczowych problemów hamujących proces zarówno powstawania, jak i wzrostu przedsiębiorczości jest ograniczony dostęp do źródeł finansowania. Poziom prywatnych oszczędności oraz zakumulowany majątek prywatny będący w dyspozycji potencjalnego przedsiębiorcy nie jest na ogół wystarczający do podjęcia działalności gospodarczej w szerszym zakresie, a naturalna dla banków, zachowawcza polityka kredytowa wobec przedsiębiorców stanowi podstawowy problem w pozyskiwaniu kapitału. Powoduje to sytuację, kiedy od samego początku swojej działalności mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa napotykać brak płynności, brak zdolności kredytowej, tym samym ograniczając swój rozwój. Potwierdzeniem jest badanie przeprowadzone w 2009 r. przez Fundację Obserwatorium Zarządzania, z którego wynika, że trudności z pozyskaniem źródeł finansowania to, obok wysokich kosztów pracowniczych i podatków, największy problem wskazywany przez przedstawicieli biznesu. Warto raz jeszcze podkreślić, że rozwój sektora MŚP zależy w każdym kraju przede wszystkim od wielkości kapitałów własnych przedsiębiorcy oraz od dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania.

W październiku 2008 r. firma Millward Brown SMG/KRC⁸ przeprowadziła reprezentatywne badanie barier w rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Spośród pięciu głównych aż cztery odnoszą się do warunków stwarzanych przez państwo. Są to w kolejności wysokie podatki, uciążliwe relacje z organami administracji, zmienność przepisów prawa i niska jakość prawa. Wśród czynników niezależnych od państwa największa uciążliwość w prowadzeniu działalności gospodarczej jest związana z brakiem własnych **środków finansowych**, wysokim oprocentowaniem kredytów i natężeniem konkurencji rynkowej.

⁷ Tamże, s. 46.

⁸ Szerzej: www.for.org.pl, z dnia 25.03.2013.

Informacji o dostępie małych i średnich firm do źródeł finansowania dostarcza również przeprowadzone przez PARP „Badanie rynku wybranych usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w Polsce. Obszar: Finansowanie zwrotne”⁹. Jego wyniki pokazują, że mikroprzedsiębiorstwa mają przeciętnie niższą niż pozostałe firmy z sektora MŚP zdolność kredytową lub jej nie posiadają, co jest przyczyną połowy wszystkich negatywnych decyzji kredytowych. Problemy związane z finansowaniem dotyczą przede wszystkim przedsiębiorstwa rozpoczynające działalność oraz funkcjonujące na rynku krócej niż 2 lata. Utrudniony dostęp małych firm do finansowania wynika m.in. ze słabej znajomości mechanizmów wspierania finansowania tego typu podmiotów przez komercyjne instytucje finansowe oraz braku motywacji do korzystania z tych instrumentów. Jednocześnie badanie pokazało, że aż dwie trzecie mikroprzedsiębiorstw nigdy nie występowało o kredyt bankowy. Przyczynami były przede wszystkim brak takiej potrzeby, obawa przed zaciąganiem długów oraz lęk przed zadłużaniem się z jednoczesną świadomością wyboru wolniejszego tempa rozwoju.

3. Wspieranie przedsiębiorczości

Na początku lat 90. XX wieku w Unii Europejskiej zintensyfikowano działania na rzecz rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Wówczas też po raz pierwszy podjęto próby skoordynowania prac, które miały na celu poprawę sytuacji ekonomicznej najmniejszych firm. W dość szybkim czasie rozwiązano wiele istotnych kwestii prawnych, takich jak między innymi przepisy regulujące systemy podatkowe, a także opracowano formy wsparcia sektora MŚP. Był to wyraz podejścia łączącego inicjatywy, które rozwijano na szczeblach wspólnotowych, regionalnych, a także krajowych¹⁰. Za siłę napędową modernizacji, strukturalnej odnowy i wzrostu gospodarki uznano innowacyjność i przedsiębiorczość. Jednocześnie punktem wyjścia konstrukcji polityki gospodarczej była wizja „przyjaznej dla rynku interwencji rządu”, akceptująca potrzebę działań korygujących rynek oraz prowadzących do mobilizacji i poprawy efektywności alokacji zasobów. Przy podejmowaniu prorynkowych działań interwencyjnych zakładano respektowanie następujących założeń:

- 1) interwencja może być stosowana wówczas, gdy rozwiązanie danego problemu nie jest możliwe przy wykorzystaniu mechanizmów rynkowych;
- 2) oddziaływanie na szczeblu lokalnym i regionalnym powinno mieć miejsce tam, gdzie jest to możliwe – preferencje w stosunku do działań rządowych;
- 3) posunięcia regulacyjne nie powinny się ograniczać do przysparzania korzyści społecznych, ale powinny dążyć do ich maksymalizacji.

⁹ *Badanie rynku wybranych usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w Polsce*, Badanie współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Raport Końcowy, wrzesień 2010, s. 20.

¹⁰ *Finansowanie MSP w Polsce ze środków finansowych UE jako czynnik wpływający na konkurencyjność przedsiębiorstw*, E. Latoszek (red.), SGH w Warszawie, Warszawa 2008, s. 9.

Przytoczone przez K.B. Matusiaka¹¹ ramowe zasady miały zwiększyć efektywność działań interwencyjnych. Przede wszystkim odchodzono od socjalizujących koncepcji, negujących zdolność rynków do samoregulacji, na rzecz dynamizacji i modernizacji gospodarki. Pojawiają się mechanizmy oddolnej korekty strategii rozwoju i celów polityki gospodarczej. W praktyce – za K.B. Matusiakiem¹² – można rozróżnić:

- 1) wsparcie techniczne, obejmujące szkolenia, doradztwo, promocję, informację itp.;
- 2) **wsparcie finansowe**, obejmujące preferencyjne pożyczki i kredyty, dopłaty, granty, ulgi podatkowe itp.

Usługi wsparcia dotyczą obszarów uznanych za kluczowe dla zrównoważonego rozwoju rynków, aktywizacji lokalnej gospodarki, restrukturyzacji obszarów problemowych oraz konkurencyjności prywatnych małych i średnich firm – edukacja, szkolenia, doradztwo, transfer technologii, zarządzanie informacją¹³. Często spotykany w literaturze przedmiotu podział instrumentów wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw przedstawia się następująco:

1. Instrumenty finansowe, do których należą:
  - instrumenty pomocy bezpośredniej, w tym dotacje i subwencje podmiotów publicznych i prywatnych, dogodne warunki amortyzacji, ulgi podatkowe i inne. Charakterystyczny dla tych instrumentów jest brak ingerencji w funkcjonowanie przedsiębiorstw instytucji udzielających pomocy;
  - instrumenty ułatwiające przedsiębiorcom dostęp do kredytów bankowych oraz pożyczek, a także innych produktów rynku finansowego. Są to między innymi: kredyty na preferencyjnych warunkach, dopłaty do kredytów bankowych, specjalne linie kredytowe, gwarancje kredytowe oraz poręczenia pożyczek. Tu mamy już do czynienia z pewną kontrolą sprawowaną przez instytucje udzielające wsparcia;
  - instrumenty kapitałowe, w tym między innymi fundusze inwestycyjne podwyższonego ryzyka (*venture capital*), ułatwienia dla zawiązywanych spółek mających udział zagraniczny oraz dostęp do rynku giełdowego. Warto zaznaczyć, że skorzystanie z takich instrumentów związane jest z koniecznością zmiany struktury własności przedsiębiorstw.
2. Instrumenty prawno-administracyjne, jak: uproszczenia procedur administracyjnych oraz prawnych (prawo podatkowe, rachunkowość – w zakresie małych i średnich przedsiębiorstw).
3. Instrumenty instytucjonalne, do których można zaliczyć sieci Euro Info Centre, inicjatywy Europartenariat, Interprise, Bc-Net oraz BRE organizujące wszelkie-

¹¹ K.B. Matusiak, *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, SGH w Warszawie, Warszawa 2010, s. 87-88.

¹² K.B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości – przesłanki, polityka i instytucje*, Instytut Technologii Eksploatacji, Rado-Łódź 2006, s. 140-141.

¹³ Tamże, s. 140-141.

go rodzaju bezpośrednie spotkania przedsiębiorców, umożliwiając kontakt pomiędzy nimi¹⁴.

Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych obejmuje dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie przychylnego przedsiębiorcy i podejmowanie samodzielnej działalności gospodarczej środowiska ekonomiczno-społecznego. K.B. Matusiak podkreśla duże zróżnicowanie strategii i potencjalnych instrumentów aktywizacji przedsiębiorczości wypracowanych w różnych państwach i regionach. Zgromadzone doświadczenia można uporządkować w cztery główne obszary oddziaływania:

- 1) obniżanie kosztów podejmowania działalności gospodarczej;
- 2) transfer technologii i pomoc w realizacji przedsięwzięć innowacyjnych;
- 3) motywowanie i doskonalenie kompetencji biznesowych przedsiębiorców;
- 4) bezpośrednia pomoc i koordynacja programów wsparcia, w tym:
  - opłaty, ulgi i zwolnienia podatkowe,
  - udogodnienia lokalizacyjne,
  - **pomoc finansowa, obejmująca granty, dopłaty oraz preferencyjne pożyczki i kredyty,**
  - **rozwój parabankowej działalności pożyczkowej i poręczeniowej,**
  - budowa instytucji, programów i usług (regionalne systemy innowacji i przedsiębiorczości)¹⁵.

Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych wymaga – zdaniem K.B. Matusiaka¹⁶ – profesjonalnej obudowy instytucjonalnej. Kluczowym ogniwem nowoczesnych systemów wsparcia są lokalne i regionalne instytucje dostarczające usługi wsparcia ostatecznym beneficjentom. W praktyce oznacza to potrzebę tworzenia instytucji rozwoju lokalnego, wyspecjalizowanych w działaniach na rzecz rozwoju gospodarczego poprzez:

- wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia, ułatwianie startu i pomoc nowo tworzonemu, prywatnym firmom, promocję i poprawę konkurencyjności MŚP;
- tworzenie warunków dla transferu nowych rozwiązań technologicznych do gospodarki i realizację przedsięwzięć innowacyjnych;
- podnoszenie jakości zasobów ludzkich przez edukację, szkolenia i doradztwo;
- zagospodarowanie zasobów i realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych;
- tworzenie sieci współpracy i partnerstwa różnych podmiotów działających na rzecz dynamizacji rozwoju, wzrostu dobrobytu i zasobności mieszkańców.

Instytucje wsparcia są traktowane jako coraz ważniejszy filar rozwoju lokalnego. Szeroki wachlarz celów oraz konieczność uwzględnienia lokalnych i re-

¹⁴ O. Lissowski, *Instrumenty finansowe wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej i w Polsce: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1998, s. 43-44.

¹⁵ Tamże, s. 144-145.

¹⁶ K.B. Matusiak, *Budowa powiązań nauki...*, s. 112-113.

gionalnych uwarunkowań determinują dużą różnorodność form organizacyjnych i instytucjonalnych. Jednocześnie włączanie odpowiednich instytucji w rozwój ekonomiczny jest bardzo złożonym procesem. Szczególną pozycję w instytucjonalnym zapleczu systemu wsparcia odgrywają nienastawione na zysk organizacje pozarządowe.

4. Fundusze pożyczkowe i poręczeń kredytowych

Pierwsze fundusze pożyczkowe i poręczeniowe powstały w Polsce w 1994 r., a ich 16-letnia historia wspierania finansowania zwrotnego dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw charakteryzuje się trzema stosunkowo łatwymi do wyodrębnienia etapami rozwoju. Odpowiadają one wprost pojawiającym się kolejno źródłom finansowania kapitału tych instytucji, pochodzącym przede wszystkim ze środków publicznych – krajowych i zagranicznych oraz z programów pomocowych. **Etap pierwszy** obejmuje lata 1994-1999, kiedy to załączki tych instytucji budowane były ze środków amerykańskich, brytyjskich, Banku Światowego, Unii Europejskiej oraz w niewielkim zakresie z funduszy krajowych. Lata 2000-2004 – stanowiące **etap drugi** – to czas, w którym stopniowo rolę organizatora finansowania funduszy przejęły instytucje publiczne: PAPR, BGK oraz samorządy. Działo się to głównie za sprawą wdrażania programu „Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw” oraz pakietu rządowego „Kapitał dla przedsiębiorczych”. Dokumenty te stały się strategicznymi ramami określającymi rolę państwa w rozwoju funduszy poręczeniowych i pożyczkowych, kładącymi podwaliny pod **etap trzeci**, jakim było i jest nadal finansowanie tych instytucji ze środków Funduszy Strukturalnych. Tak zdefiniowana na przestrzeni kilkunastu lat rola krajowych publicznych instytucji pożyczkowych i poręczeniowych determinuje dzisiejszy kształt systemu instytucji pozabankowych, ich efektywność oraz wizję ich rozwoju¹⁷.

Lokalne i regionalne **fundusze pożyczkowe (FP)** to instytucje parabankowe, wspomagające lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny przez wspieranie powstawania nowych podmiotów gospodarczych i miejsc pracy. Fundusze świadczą pomoc finansową w formie pożyczek na preferencyjnych warunkach dla rozpoczynających działalność gospodarczą oraz małych, rozwojowych firm nieposiadających wystarczającej dla komercyjnego banku historii kredytowej. Formuła działania funduszy i specjalnie przygotowane procedury mają łączyć potrzebę minimalizacji kosztów funkcjonowania i wymogów zabezpieczenia spłaty z potrzebą edukacji i szkolenia przyszłych przedsiębiorców oraz ciągłego monitoringu klientów.

Powołanie FP wymaga zaangażowania różnych podmiotów na rynku lokalnym. Sama działalność organizacji tworzącej fundusz nie wystarczy do osiągnięcia zakładanych celów w postaci korzyści społecznych i gospodarczych, wynikających z tworzenia nowych firm i miejsc pracy. Dla sprawnego i efektywnego działania

¹⁷ *Badanie rynku...*, s. 20.

FP konieczne jest zaangażowanie wszystkich instytucji, zaspokajających potrzeby lokalnej społeczności, a więc władz lokalnych, administracji rządowej, organizacji pracodawców, izb gospodarczych itp. Pomoc lokalnych i regionalnych funduszy pożyczkowych jest dużo łatwiej dostępna dla sektora MŚP niż kredyt bankowy, przede wszystkim ze względu na uproszczone procedury ubiegania się o pożyczkę, jak również dużo mniejsze niż w bankach oczekiwania odnośnie do wysokości zabezpieczeń.

Odbiorcami usług pożyczkowych są w głównej mierze mikroprzedsiębiorcy rozwijający działalność gospodarczą, małe przedsiębiorstwa zwiększające zatrudnienie oraz potencjalni przedsiębiorcy myślący o samozatrudnieniu (96,5%). Pozostali to firmy zatrudniające od 10 do 49 osób (3,4%) oraz zatrudniające od 50 do 249 osób (0,1%). Struktura ta wynika bezpośrednio ze ściśle określonego przeznaczenia środków finansowych pozostających w dyspozycji funduszy, a pochodzących głównie z programów pomocowych Unii Europejskiej i Banku Światowego. Struktura pożyczkobiorców w ostatnich latach przesuwa się z nowo tworzonych na rzecz ustabilizowanych rynkowo małych firm. Fundusze coraz częściej zaczynają unikać start-upów, które podnoszą ryzyko i zwiększają koszty działalności. Fundusze pożyczkowe znalazły już swoje miejsce i uzyskały dobrą pozycję na mapie instytucji otoczenia biznesu w Polsce. Wydaje się, że w najbliższych latach, ze względu na rosnącą rolę innowacji w gospodarce, stanie przed nimi nowe zadanie polegające na obsłudze innowacyjnych przedsięwzięć. Będzie to wymagało jeszcze lepszego przygotowania pracowników do obsługi tej specyficznej grupy klientów, a jednocześnie wymusi na funduszach ściślejszą współpracę z funduszami poręczeniowymi, w celu rozłożenia ryzyka wynikającego z finansowania przedsięwzięć związanych z wdrażaniem nowych rozwiązań w gospodarce¹⁸.

Fundusze poręczeń kredytowych¹⁹ (FPK) są instytucjami otoczenia biznesu, których głównym zadaniem jest wspieranie podmiotów gospodarczych poprzez udzielane wsparcie w pozyskiwaniu finansowania ich działalności. Świadczą pomoc finansową w formie poręczeń głównie dla małych, rozwojowych firm nieposiadających wystarczającej historii kredytowej lub wymaganych przez komercyjne banki zabezpieczeń. Podmioty te definiowane są jako: nienastawione na zysk jednostki parabankowe, wspomagające lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny. Zakres oferowanych poręczeń jest zróżnicowany i obejmuje w pierwszej kolejności kredyty bankowe (93% wskazań), pożyczki z innych instytucji finansowych (67%), wadia przetargowe (11%), pożyczki i dotacje z urzędów pracy (26%), umowy leasingowe (4%). Fundusze swoją ofertę kierują w pierwszej kolejności do już funkcjonujących firm, ale każdy z nich ma swoje preferencje w zakresie wsparcia podmiotów na swoim terenie, stąd nie wszystkie są zainteresowane udzielaniem poręczeń każdej zgłaszającej się firmie. Fundusze udzielają poręczeń firmom starającym się o kredyt bankowy

¹⁸ *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2010*, K.B. Matusiak (red.), Warszawa 2010, s. 119.

¹⁹ Tamże, s. 133-139.

lub pożyczkę z innej instytucji finansowej, niezdolnym do samodzielnego zabezpieczenia wierzytelności. Poziom zaangażowania funduszu zależy od wewnętrznych ustaleń poszczególnych funduszy i rodzaju poręczanego przedsięwzięcia.

Niestety, zdaniem autorów przywoływanego wcześniej raportu²⁰ – badania od lat wskazują niski poziom współpracy funduszy poręczeń kredytowych z innymi instytucjami otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do instytucji wspierających innowacyjne przedsięwzięcia. Większość funduszy nie współpracuje z instytucjami stymulującymi powstawanie i rozwój najnowocześniejszych firm w polskiej gospodarce. Na ogólną liczbę 4821 udzielonych w 2008 r. poręczeń tylko 59 dotyczyło przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym.

Oprócz opisanych usług w zakresie poręczeń pożyczek i kredytów fundusze dysponują dość szeroką ofertą wsparcia dla sektora MŚP w postaci między innymi: udzielania pożyczek, doradztwa, pomocy w uzyskaniu kredytu, montażu finansowego, grantów, dotacji oraz szkoleń, jak również oferta funduszy jest poszerzana o usługi w zakresie szkoleń lub doradztwa dla przedsiębiorców.

5. Podsumowanie

Autorzy opracowania *Badanie rynku...*²¹ w rekomendacjach dotyczących otoczenia instytucjonalnego funduszy mówią o niezbędnej poprawie mechanizmu koordynacji programów wsparcia instrumentów inżynierii finansowej. Wyznaczenie PARP jako „instytucji wykonawczej odpowiedzialnej na poziomie operacyjnym za budowę systemu funduszy pożyczkowych” oraz BGK – za budowę systemu funduszy poręczeniowych było słuszną decyzją, podjętą jeszcze na etapie przygotowania programu *Kapitał dla przedsiębiorczych*. Tymczasem w perspektywie finansowej 2007-2013 PARP nie otrzymał środków na aktywny rozwój systemu funduszy pożyczkowych, za który ponosi odpowiedzialność, a sposób realizacji wsparcia przez regiony w ramach RPO budzi wiele wątpliwości, jeśli chodzi o mechanizm konsultacji kształtu wsparcia z agencją. W pewnym sensie podobnie wygląda sytuacja BGK odnośnie do programów wsparcia dla funduszy poręczeniowych – tu z kolei mamy do czynienia z deficytem środków na miękkie wsparcie funduszy.

Autorzy raportu „Mechanizmy inżynierii finansowej w podnoszeniu efektywności absorpcji środków UE i ich znaczenie w polityce spójności po 2013 roku”²²

²⁰ Tamże, s. 139.

²¹ *Badanie rynku...*, s. 10-12.

²² Projekt przygotowany przez Zespół Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową „Mechanizmy inżynierii finansowej w podnoszeniu efektywności absorpcji środków UE i ich znaczenie w polityce spójności po 2013 roku” realizowany w ramach konkursu dotacji „Fundusze europejskie na poziomie NSS – III edycja” organizowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna, Gdańsk 2010, s. 17-21.

w części podsumowującej działalność funduszy pożyczkowych i poręczeniowych stwierdzają:

- fundusze pożyczkowe stanowią niewielki fragment rynku finansowania przedsiębiorstw. Wartość aktywnych pożyczek udzielonych przez fundusze na koniec czerwca 2009 r. wyniosła 716,3 mln zł przy kapitale pożyczkowym na poziomie 978,04 mln zł. Mnożnik wykorzystania kapitałów własnych funduszy wyniósł 0,73, jego wartość świadczy o średnim wykorzystaniu możliwości finansowania mikro- i małych przedsiębiorstw.
- fundusze poręczeń kredytowych są jednym z najbardziej efektywnych instrumentów wsparcia finansowego dla MŚP, które odgrywają coraz większą rolę w polskiej gospodarce. Działalność funduszy doręczeniowych w znacznym stopniu łagodzi skutki występowania barier dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania i przyspiesza ich rozwój.

Niepokojące w kwestii opisywanej problematyki jest również to, że PKPP Lewiatan w opublikowanym w 2012 r. raporcie²³ w części dotyczącej sprawności instytucjonalnej jako jedną z barier wymienia: brak spójnej informacji dotyczącej dostępnych instrumentów finansowania zwrotnego – przedsiębiorcy nie mają świadomości korzyści wynikających z zastosowania instrumentów finansowania zwrotnego ani pełnej informacji na temat dostępnej oferty. Jako przyczynę prawną podaje brak systemu koordynacji wdrażania instrumentów inżynierii finansowej, co przy rosnącej liczbie instytucji, które udostępniają tego typu wsparcie, powoduje chaos informacyjny.

Podsumowując, należy stwierdzić, że biorąc pod uwagę zarówno zakres wspierania przedsiębiorczości, jak i zmiany zachodzące w otoczeniu MŚP – rezultaty działania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych bezsprzecznie uznać należy za znaczące. Niestety, wciąż jeszcze efektywności, jaką osiągnęły polskie fundusze, nie można porównywać z wynikami funduszy w krajach Unii Europejskiej. Analizując uwarunkowania działalności funduszy oraz ich wpływ na gospodarkę, nie sposób nie dostrzec szczególnej roli, jaką te instytucje odgrywają we wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości. Podstawową kwestią do rozstrzygnięcia pozostaje próba niwelowania opisanych barier dotyczących przedsiębiorców, ale również tych, z którymi borykają się fundusze, jak np. wieloletnie przyzwyczajenie do ustanawiania zabezpieczeń kredytów i pożyczek na aktywach trwałych, liczba funduszy i banków oraz ich niezależność przejawiająca się w swobodnym kształtowaniu stosunków zobowiązaniowych. Kolejnym, istotnym czynnikiem (wpływającym na poziom współpracy pomiędzy funduszami i bankami) jest brak oceny ratingowej funduszy i niski poziom dźwigni finansowej wynikający z niedostosowania przepisów prawa do specyfiki funkcjonowania instytucji finansowych, jakimi są fundusze. Zwiększenie aktywności funduszy jest konieczne nie tylko ze względu na korzyści jakie niesie ten mechanizm, lecz również z powodu zmian następujących w Komisji Europejskiej,

²³ Czarna lista barier dla rozwoju przedsiębiorczości 2012, Warszawa 2012, s. 12.

która w obliczu kryzysu finansowego dotyczącego kolejne kraje Wspólnoty zamierza ograniczyć dotacje bezpośrednie dla przedsiębiorstw, a wygoszparowane środki przeznaczyć na doinwestowanie mechanizmów finansowania przedsiębiorczości o charakterze rewolwingowym²⁴.

Literatura

- Badanie rynku wybranych usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w Polsce*, Badanie współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Raport końcowy, wrzesień 2010.
- Czarna lista barier dla rozwoju przedsiębiorczości 2012*, Warszawa 2012.
- Finansowanie MSP w Polsce ze środków finansowych UE jako czynnik wpływający na konkurencyjność przedsiębiorstw*, E. Latoszek (red.), SGH w Warszawie, Warszawa 2008.
- Glinka B., Gudkova S., *Przedsiębiorczość*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011.
- Księżyk M., *Możliwości finansowania społeczno-gospodarczego wzrostu Polski po wejściu do Unii Europejskiej*, [w:] *Stosunki gospodarcze Unii Europejskiej. Wybrane kierunki polityki wspólnotowej*, M. Dudek (red.), Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2004.
- Lissowski O., *Instrumenty finansowe wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej i w Polsce: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1998.
- Matusiak K.B., *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, SGH w Warszawie, Warszawa 2010.
- Matusiak K.B., *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości – przesłanki, polityka i instytucje*, Instytut Technologii Eksploatacji, Rado-Łódź 2006.
- Nehring A., *Rozwój i konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2007.
- Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2010*, K.B. Matusiak (red.), Warszawa 2010, s. 119.
- Projekt przygotowany przez Zespół Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową „Mechanizmy inżynierii finansowej w podnoszeniu efektywności absorpcji środków UE i ich znaczenie w polityce spójności po 2013 roku” realizowany w ramach konkursu dotacji „Fundusze europejskie na poziomie NSS – III edycja” organizowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna, Gdańsk 2010.
- Raport o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce, stan na 31 grudnia 2011 r.*, Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych, Warszawa 2012.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2012.
- Raport o sytuacji mikro- i małych firm w roku 2012*, Bank Pekao SA, Warszawa 2013.

²⁴ *Raport o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce, stan na 31 grudnia 2011 roku*, Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych, Warszawa 2012, s. 40-41.

LOAN FUNDS AND CREDIT GUARANTEE FUNDS AS INSTRUMENTS OF FINANCIAL SUPPORT FOR SME

Summary: The article is aimed at presenting the role of financial institutions (with special reference to loan guarantee funds) in supporting the development of SME. Due to changing priorities in supporting entrepreneurship, refundable financial instruments will soon play a crucial role in the development of Polish enterprises. Refundable financial instruments such as e.g. loan guarantee, loan or subsidised loan will be raised on a greater scale and as part of operational programmes implemented and financed from the EU budget during the period 2014-2020.

Keywords: support, small and medium enterprises, credit guarantee funds, loan funds.